

نیروی دریایی راهبردی ، اقتدار دریایی

نیروی دریایی
نیروی راهبردی

نویسندگان:

دکتر حسین خانزادی

کوروش محرابی

به اهتمام دریادار دکتر حبیب‌ا... سیاری

شناسه	خانزادی، حسین، ۱۳۴۶- Khanzadi, Hossein
عنوان و نام پدیدآور	نیروی دریایی راهبردی و اقتدار دریایی / نویسندگان حسین خانزادی، کورش محرابی؛ به اهتمام حبیب ا. سیاری، ویراستار امیرحسین صیرفی
مشخصات نشر	مشخصات نشر: تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران، نیروی دریایی، دفتر پژوهشهای نظری و مطالعات راهبردی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۶۳ص: مصور(رنگی)
شابک	۹۷۸۶۰۰۶۰۹۹۶۸۲
وضعیت فهرست	فپا
موضوع	ایران. ارتش. نیروی دریایی
موضوع	نیروی دریایی--ایران
موضوع	Sea-power--Iran
موضوع	دریانوردی--ایران
موضوع	Navigation--Iran
موضوع	مناطق ساحلی--ایران
موضوع	Coaste--Iran
موضوع	حمل و نقل دریایی--ایران
موضوع	Shipping--Iran
موضوع	سیاست جغرافیایی--ایران
موضوع	Geopolitics--Iran
موضوع	راهبرد دریایی
موضوع	Naval Strategy
موضوع	مکان
موضوع	(Makani--Iran)
شناسه افزوده	محرابی، کورش، ۱۳۵۰
شناسه افزوده	ارتش جمهوری اسلامی ایران، نیروی دریایی، دفتر پژوهشهای نظری و مطالعات راهبردی
رده‌بندی کنگره	۷۷۱۰۷/خ۲ن ۱۳۹۷
رده‌بندی دیویی	359/00955
شماره کتابشناسی ملی	5115802

مؤلف: حسین خانزادی - کورش محرابی
ویراستاران: امیرحسین صیرفی - وحید کشاورز
ناظر چاپ: علی فرهادی
طراحی جلد: معین عباسی
صفحه‌آرا: معین عباسی
چاپ و صحافی: چاپخانه فرماندهی آماد و پشتیبانی نداجا
نوبت چاپ: اول
سال چاپ: ۱۳۹۷
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۳۰۰،۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸۶۰۰۶۰۹۹۶۸۲

نشانی ناشر: تهران، میدان رسالت، انتهای خیابان نیروی دریایی، ستاد فرماندهی نداجا، انتشارات دفتر پژوهش های نظری و مطالعات راهبردی نداجا تلفن: ۷۷۲۲۶۰۴۴-۷۳۹۵۴۴۸۱

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است. بهره‌برداری از تمام یا قسمتی از این اثر با ذکر منبع بلامانع بوده و در غیر این صورت پیگرد قانونی دارد.

فهرست

۱۷	مقدمه
	فصل اول
۱۹	پیشینه دریانوردی ایرانیان
	فصل دوم
۲۵	ارکان جهت ساز
۲۷	اهمیت دریا در قرآن مجید
۳۰	آموزه های دینی
۳۰	مبانی انقلابی
۳۰	تدابیر
۳۶	مبانی حکومتی
	فصل سوم
۳۷	اهمیت دریا
۴۰	نقش دریا در زندگی انسان امروزی
	فصل چهارم
۴۵	اقتصاد در دریا
۴۷	مفهوم اقتصاد
۴۷	اقتصاد دریا
۴۹	حمل و نقل دریایی
	فصل پنجم
۵۱	حوزه های ژئوپلیتیک دریایی ج.ا.ایران
۵۳	ژئوپلیتیک
۵۶	حوزه ژئوپلیتیک خلیج فارس
۵۸	حوزه ژئوپلیتیک دریای مکران و شمال اقیانوس هند
۶۰	حوزه ژئوپلیتیک دریای خزر

۶۳	سواحل مکران.....
۶۶	سواحل مکران مسیر انتقال انرژی.....
۶۷	مؤلفه اقتصادی سواحل مکران.....
۶۸	ابعاد سیاسی، نظامی و امنیتی سواحل مکران.....
۶۸	گریز دور شمال - جنوب.....
۶۹	ویژگی‌های دریای عمان.....
۷۱	چالش‌های سواحل مکران.....

فصل هفتم

۷۳	اقتصاد مقاومتی در دریای.....
۷۵	اقتصاد مقاومتی.....
۷۶	محورهای اساسی اقتصاد مقاومتی.....
۷۷	ارتباط اقتصاد مقاومتی با دریا در ایران.....

فصل هشتم

۸۱	اقتدار دریایی.....
۸۳	اقتدار.....
۸۳	اقتدار ملی.....
۸۴	استراتژی یا راهبرد.....
۸۵	کارکردهای قدرت ملی.....
۸۶	منافع ملی.....
۸۶	قدرت.....
۸۷	قدرت نظامی.....
۸۹	نظریه‌های قدرت.....
۹۳	قدرت دریایی و مؤلفه‌های آن.....
۹۴	عوامل شکل‌گیری قدرت دریایی.....

فصل نهم

تهدیدات دریایی ۹۷

عمده‌ترین تهدیدهای دریایی آمریکا علیه ج.ا.ایران ۱۰۳

سایر تهدیدها علیه ج.ا.ایران ۱۰۳

فصل دهم

راهبردهای دفاعی جمهوری اسلامی ایران ۱۰۵

سیاست دفاعی - نظامی ۱۰۷

نقش دریا در راهبردهای دفاعی جمهوری اسلامی ایران ۱۰۷

فصل یازدهم

نیروی دریایی راهبردی ۱۱۱

ابعاد صحنه نبرد نیروی دریایی ۱۱۳

انواع نیروی دریایی ۱۱۳

اندازه نیروی دریایی ۱۱۴

نیروی دریایی معقول ۱۱۴

دلایل دریایی بودن ج.ا.ایران ۱۱۶

تعریف نیروی دریایی راهبردی ۱۱۶

ضرورت‌های راهبردی شدن نیروی دریایی ج.ا.ایران ۱۱۷

تدبیر مقام معظم رهبری مبنی بر راهبردی بودن نیروی دریایی ج.ا.ایران ۱۲۰

انتظارات مقام معظم رهبری از نیروی دریایی ۱۲۲

فصل دوازدهم

نقش‌ها و ویژگی‌های نیروی دریایی راهبردی ج.ا.ایران ۱۲۵

مفاهیم ۱۲۷

نقش‌های نیروی دریایی راهبردی ج.ا.ایران ۱۲۸

نقش‌های مورد انتظار از نیروی دریایی راهبردی ج.ا.ایران در زمان جنگ ۱۲۹

نقش‌های مورد انتظار از نیروی دریایی راهبردی ج.ا.ایران در زمان صلح ۱۳۱

ویژگی‌های نیروی دریایی راهبردی ج.ا.ایران ۱۳۶

فصل سیزدهم

عملکرد نیروی دریایی ۱.ج.۱. ایران..... ۱۳۹

عملکرد نیروی دریایی ۱.ج.۱. ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی..... ۱۴۱

عملکرد نیروی دریایی ۱.ج.۱. ایران پس از یافتن هویت راهبردی..... ۱۴۲

نیروی دریایی، مقابله با دزدان دریایی و برقراری امنیت دریایی..... ۱۴۵

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه رسانه..... ۱۴۶

فصل چهاردهم

سخن پایانی..... ۱۵۱

www.ketab.ir

مقدمه

اهمیت بهره‌برداری از دریا و منافع آن نه تنها در جوامع بشری همواره مطرح بوده است بلکه در آیات و روایات متعددی در آموزه‌های دینی نیز مورد تاکید قرار گرفته است. با توجه به تحولات رو به رشد بشری در زمینه ابزار استفاده در تحرک و جابجایی در دریا، تولید و کسب تجربه و دانش بکارگیری ابزارهای گوناگون به منظور استحصال منابع طبیعی دریایی اعم از معدنی و غذایی، به سرعت توسعه یافته است و افزایش برد و فاصله گرفتن از سواحل و امکانات سفر به سایر سرزمین‌ها برای ایجاد ارتباط بین جوامع بشری و بهره‌گیری از منابع خدادادی را در سطح کره زمین فراهم ساخته است.

شاید بتوان گفت اولین شبکه سخت افزاری جهانی، راه‌های ارتباطی دریایی بین جوامع بشری خصوصاً در دو سوی آب‌های اقیانوس است. به استثنای کشورهای مجاور دریا که از موقعیت خاص جغرافیایی بهره‌مند بوده‌اند همانند شبکه‌های ارتباطات جهانی کنونی (Web) با بهره‌گیری از شبکه ارتباط دریایی (خطوط مواصلاتی دریایی) اهداف اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و نظامی خود را دنبال کرده‌اند. کشورهای پیشرو در صنعت دریایی و قدرت‌های بزرگ دنیا به ویژه آمریکا و غرب به شکل گوناگون موجب رخنه و اعمال سلطه‌گری از طریق همین شبکه ارتباطات دریایی شده‌اند تا جاییکه در گذشته با استفاده از واژه **به طرف دریا (Towards the sea)** حضور و استفاده از منابع دریایی توجیه می‌گردید ولی در چند دهه گذشته قدرت‌های دریایی سلطه‌گر از واژه **از دریا (From the sea)** جهت اعمال قدرت به سایر سرزمین‌ها در تأمین خواسته‌های خود بهره‌برداری می‌نمایند. به عبارت دیگر موقعیت جغرافیایی کشورهای مجاور دریا با بهره‌گیری از ویژگی‌های خاص از یکسو و نیاز و انگیزش‌های حکومتی و ملت‌ها از سوی دیگر، موجب ایجاد تحرک و توسعه نه تنها در سرزمین خود گردیده‌اند که نمونه بارز آن مشاهده اکثر شهرهای توسعه یافته و پرجمعیت در کنار دریا است. بلکه موجب انتقال و اعمال قدرت به سایر سرزمین‌های دیگر نیز شده‌اند. (عامری، ۱۳۹۴: ۲)

کشور ج.ا. ایران از جمله کشورهای جهان می‌باشد که ضمن دارا بودن ۱۵ همسایه، از مولفه‌های خاص جغرافیایی در زمینه‌های ژئوپلیتیکی و ژئواکونومی برخوردار بوده و بر دو منطقه دریایی و تنگه مهم راهبردی نیز در جهان اشرافیت دارد. ج.ا. ایران با قرارگرفتن در قلب زمین و در موقعیت مرکز مرکز، از جایگاه برجسته ژئوپلیتیکی و گذرگاهی برخوردار بوده و همچنین با قرارگرفتن در بیضی راهبردی انرژی جهان و امکان ترانزیت نفت از کشورهای شمال به آب‌های گرم جنوب و در کنترل داشتن تنگه راهبردی هرمز، نقش مهمی در موضوع توزیع و ترانزیت انرژی در جهان دارد.

علاوه بر این جهان‌بینی ج.ا. ایران و آرمان‌های انقلاب اسلامی در تقابل با منافع استکبار جهانی است. از این رو از بدو انقلاب شکوهمند اسلامی، ایران همواره آماج تهدیدهای گوناگون منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در اشکال

جنگ‌های نیابتی، تروریسم نیابتی انتقالی، تهدید نظامی، تحریم‌های ظالمانه گسترده و در مواردی اقدام خصمانه استکبار جهانی (عملیات هجومی طبس، حمله به ناوهای ج.ا.سهند و سبلان و جوشن، حمله به ایرباس ج.ا. ایران و ...) بوده است.

با مذاقه در تدابیر فرماندهی معظم کل قوا (مد ظله العالی) مبنی بر:

● دشمنی که ما احتمال حمله و تهدید او را می‌دیدیم کسی است که در اقیانوس با کسترش یافته است. بنابراین در خلیج فارس جنگ کردن داخل خانه است، در حالیکه دریای عمان جنگ کردن در عرصه‌ی وسیع و بیرون خانه است. ۸۶/۱۲/۱۹

● نیروی دریایی به معنای حقیقی کلمه، یک نیروی راهبردی است؛ یعنی دیگر داخل مرز محدود نیست؛ یک نیروی است که حتی وقتی که نمی‌خواهد تهاجمی کند، بایک حضور همگانی و همه‌جانبی برای سیاست، عزت و اثبات استقلال کشور، برای اثبات اقتدار ملی اش حرف دارد. ۹۰/۵/۲

در این کتاب تلاش ما بر آن خواهد بود با نگاهی گذرا بر پیشینه دریانوردی ایرانیان در طول تاریخ و با تاسی از آیات قرآنی و بیانات رهبر فرزانه انقلاب در خصوص اهمیت بهره‌برداری از دریا، با مرور جغرافیای دریایی ایران، نقش و اهمیت دریا در مولفه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، امنیتی، دفاعی و نظامی کشور، تمدن دریایی، قدرت دریایی، ارتباط دریا با اقتصاد مقاومتی با بهره‌گیری از نتایج همایش تبیین اهمیت دریا و نیروی دریایی راهبردی با تاکید بر تدابیر و رهنمودهای مقام معظم رهبری، فرماندهی کل قوا (مد ظله العالی)، تعاریف، کارویژه‌ها و نقش‌های نیروی دریایی راهبردی را بیان نموده و بر تأثیر آن بر اقتدار دریایی ج.ا. ایران صحنه بگذاریم.

حسین خانزادی - کوروش محرابی